

«مطالعات جامعه‌شناسی»

سال چهارم، شماره چهاردهم، بهار ۱۳۹۱

ص ص ۱۰۹-۱۲۵

بررسی تأثیر عدالت اجتماعی بر شادمانی جوانان شهر تهران

دکتر طیبه خادمیان^۱

افسانه خانمحمدی^۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۲/۲۴

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۳/۴/۲۱

چکیده

پژوهش حاضر می‌کوشد با اتخاذ رویکردی جامعه‌شناختی به بررسی مقوله شادمانی اجتماعی و تأثیر عدالت اجتماعی بر آن بپردازد که جهت شناخت بیشتر ساز و کار تأثیر عدالت اجتماعی بر این مقوله از نظریه کیفیت زندگی «روت وینهون» و دیدگاه «جمیل صلیبا» به عدالت اجتماعی بهره برده شده است. در این مطالعه علی از روش پیمایش استفاده شده و واحد تحلیل نیز جوانان شهر تهران می‌باشند. پرسشنامه پس از بررسی اعتماد و اعتبار آن با استفاده از نمونه‌گیری طبقه‌ای نامتناسب در پنج منطقه شهر تهران و بین ۳۸۵ نفر از جوانان شهر تهران پر گردید.

یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که شادمانی اجتماعی و عدالت اجتماعی، هر دو در سطح متوسطی هستند و شادمانی اجتماعی بین گروه‌های مختلف جنسیتی، قومی، تحصیلی، وضعیت تاهل و محل تولد تفاوت معناداری دارد. همچنین ارتباط بین دو متغیر عدالت اجتماعی و شادمانی اجتماعی اثبات گردیده و تحلیل‌های مربوط به رگرسیون چند متغیره نیز نشان می‌دهند که سه نوع عدالت توزیعی، رویه‌ای و مراوده‌ای با یکدیگر در ارتباط بوده و هر سه بر شادمانی اجتماعی مؤثرند که در این میان میزان تأثیر عدالت توزیعی بر شادمانی اجتماعی بیش از دو نوع دیگر عدالت می‌باشد.

واژگان کلیدی: شادمانی اجتماعی، عدالت اجتماعی، عدالت توزیعی، عدالت مراوده‌ای، عدالت رویه‌ای.

۱. عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، گروه علوم اجتماعی؛ تهران- ایران.

E-mail: t_khademian@iau-tnb.ac.ir

۲. کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال- ایران (نویسنده مسئول).

E-mail: afsaneh.khanmohammadi@gmail.com

مقدمه

توسعه بیش از هر چیز مقوله‌ای انسانی و اجتماعی است. جامعه‌ای توسعه یافته‌تر است که زیستگاه مناسب‌تری برای افراد آن جامعه باشد. براین مبناست که توسعه پایدار به ایجاد شرایط مناسب زیستن برای افراد جامعه در طول نسل‌های متمادی اشاره دارد.

«شادمانی اجتماعی»^۱ مقوله‌ای است که باید در ساختار جامعه قرار بگیرد و همه اجزاء جامعه در ایجاد شادمانی در جامعه نقش دارند. در واقع، افراد و نقش‌های آن‌ها و ارتباط آن‌ها با یکدیگر به عنوان ریشه شادمانی اجتماعی در نظر گرفته می‌شوند. شادمانی، احساسی مداوم و مطلق نیست بلکه امری نسبی است که عوامل مختلفی بر آن تأثیرگذار است.

در همه جوامع، برای تأمین سلامت روانی افراد و شادمانی آن‌ها تلاش‌های زیادی انجام می‌گیرد، چرا که نبود شادی و سرزندگی در افراد جامعه از عوامل تهدیدکننده سلامت جامعه بشری است. بنابراین کشف عوامل مختلف مؤثر بر شادمانی افراد جامعه دارای اهمیت زیادی است.

پژوهش‌ها نشان می‌دهند "با آن که ۶۵ درصد از جمعیت کشور ما را جوانان زیر سن ۳۰ سال تشکیل می‌دهند، به دلیل فقدان شادی و نشاط اجتماعی ۲۵ درصد از این افراد در افسردگی به سر می‌برند" (مسعودی، ۱۳۸۷: ۱).

ناامیدی نسبت به آینده و مبهم بودن آن حتی نزد جوانان تحصیل کرده، بیکاری و بسیاری مسائل دیگر سبب توقف بسیاری از جوانان مستعد کشور می‌شود. هم‌چنین تشنج‌هایی که بواسطه مسائل اقتصادی در بسیاری از خانواده‌ها تجلی کلامی و رفتاری دارد، همگی موجب عدم تحقق ایده‌ها، افکار و اهداف و آرزوهای جوانان شده و سبب بروز افسردگی و اضطراب در بین جوانان کشور می‌گردد. امروزه جوانان نگرانی‌های زیادی در خصوص آینده شغلی خود دارند و طبیعی است که این نگرانی و افسردگی ناشی از آن را به سایر اعضای خانواده منتقل می‌کنند و به دنبال آن شادمانی و نشاط در خانواده و جامعه کمرنگ و کم رنگ‌تر می‌شود.

در جامعه غمگین، انرژی افراد صرف برطرف کردن غم و اندوه شده و دیگر فرصتی برای رشد و توسعه باقی نمی‌ماند. به تجربه ثابت شده که وجود شادی و نشاط شرط اولیه تغییر جامعه و تحول و تکامل درونی انسان‌هاست. شاد بودن جامعه یکی از عوامل مؤثر بر توسعه اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی است و باعث کاهش آسیب‌های اجتماعی، نابسامانی‌های خانوادگی، طلاق، افزایش میزان رغبت و میل تحصیلی، دل به کار دادن و افزایش تولید می‌شود. در حقیقت، شاد بودن یکی از شاخص‌های زندگی مطلوب در جامعه است و در تمام جوامع باعث افزایش کارایی می‌شود.

^۱. Social Happiness

بنا به ضرورت مورد نیاز، جامعه علمی کشورها نیز توجه خاصی به مفهوم شادمانی اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن داشته‌اند. به گونه‌ای که در چند سال اخیر، این مفهوم به طور گسترده‌ای در علوم اجتماعی مورد بحث قرار گرفته است و یکی از عواملی که در میزان توسعه یافتگی جوامع در نظر گرفته می‌شود، «اقتصاد شادمانی»^۱ است که در کنار عوامل عینی و اقتصادی، به صورت جنبه‌های ذهنی زندگی وارد می‌شود. بدین معنی که افراد جامعه در روز چه قدر غمگین‌اند یا چه قدر عواطف مثبت یا منفی را تجربه می‌کنند و تا چه حد از زندگی خود احساس رضایت می‌کنند. بر این اساس، در هر نوع سیاست‌گذاری کلان یکی از فاکتورهایی که باید در نظر گرفته شود تأثیراتی است که بر سلامت فرد و جامعه گذاشته می‌شود.

در دو دهه اخیر، دانشمندان علوم اجتماعی و متصدیان نظرسنجی‌ها، پرسشنامه‌های کمی و دقیقی را برای آگاهی از سطح احساس شادمانی طراحی کرده‌اند.^۲ بر اساس پیمایش ارزش‌های انگلهارت^۳ در مورد شادمانی، جایگاه ایران از بین ۶۹ کشور به لحاظ سطح شادمانی ۶۱ است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که میانگین شادمانی در کشورهای با درآمد بالاتر بیشتر از میانگین شادمانی در کشورهای کم‌درآمدتر است. تنها موارد استثناء کشورهای اندونزی، تانزانیا و ویتنام هستند که با وجود قرار گرفتن در دسته کشورهای کم درآمد، دارای سطح شادمانی بسیار بالایی در حد کشورهای پردرآمد می‌باشند^۴ (موسوی، ۱۳۸۸: ۴۹).

نقشه جهانی شادمانی دانشگاه اراسموس هلند نیز نمونه دیگری از مطالعه‌های انجام شده در رده‌بندی کشورها بر اساس میزان شادمانی است.^۵ این نقشه، تفاوت‌ها را در میان ۱۷۷ کشور دنیا نشان می‌دهد و بر پایه تحلیل نتایج بیش از ۱۰۰ مطالعه بنا شده است. «آدریان وایت»^۶ روان‌شناس اجتماعی، برای تهیه این نقشه، داده‌های منابع مختلفی را از یونسکو، سیا، بنیاد اقتصاد جدید و سازمان جهانی بهداشت تحلیل کرده است. وی با استفاده از پاسخ‌های ۸۰ هزار نفری در سراسر جهان، نقشه‌ای از احساس شادمانی افراد تهیه کرد که بر اساس این تحقیق، بعد از دانمارک که شادترین نقطه زمین است، با فاصله کمی، سوئیس و اتریش در صدر فهرست شادترین کشورها جای می‌گیرند و ایران نیز رتبه ۹۶ این فهرست را دارا می‌باشد^۷ (نیلی، ۱۳۸۹: ۲۱).

بسیاری از نظریه‌پردازان این حوزه بر این عقیده‌اند که شادمانی اجتماعی ارتباط بسیار نزدیکی با سیاست‌ها و خط‌مشی‌های سیاسی و اجتماعی دارد و این سیاست‌ها می‌توانند ارتقاء دهنده «کیفیت جامعه» باشند. از همین روست که در بحث از شادمانی اجتماعی و شناسایی تأثیر «عدالت اجتماعی»^۸ بر آن، به «عدالت توزیعی»^۹ که همان توزیع عادلانه ثروت و منابع، فرصت‌های آموزشی و اجتماعی، پاداش‌ها و حقوق و مزایا بین افراد جامعه است و «عدالت رویه‌ای»^{۱۰} که عبارتست از وجود عدالت در رویه‌ها و

^۱. Happiness Economy

^۲. Ronald Inglehart

^۳. Adrian White

^۴. Social Justice

^۵. Distributive Justice

^۶. Procedural Justice

فراگردهای اجتماعی و «عدالت مراوده‌ای» که رعایت انصاف در ارتباطها و مراوده‌های اجتماعی است، به عنوان وجوه اصلی عدالت اجتماعی توجه می‌شود.

در این راستا شناسایی و سنجش میزان عدالت اجتماعی و شادمانی اجتماعی جوانان شهر تهران و همین‌طور شناسایی رابطه ابعاد عدالت اجتماعی و شادمانی اجتماعی از جمله اهداف اصلی تحقیق و شناخت رابطه متغیرهای زمینه‌ای با عدالت اجتماعی و شادمانی اجتماعی با بررسی و مقایسه میانگین شادمانی اجتماعی در گروه‌های مختلف جنسیتی، قومی، تحصیلی، وضعیت تأهل و محل تولد نیز از جمله اهداف جزئی این پژوهش می‌باشند.

چارچوب نظری

«روت وینهون»^۱ در بحث از «کیفیت زندگی»^۲ به شادمانی اشاره می‌کند و آن را در سطح کلان به کیفیت جامعه یعنی عواملی هم‌چون آزادی و عدالت وابسته می‌داند. به نظر او، شادمانی در سطح میانی، وابسته به کیفیت‌های نهادی، هم‌چون استقلال در کار یا مراقبت‌های نهادی است که در این میان، اصلاحات سازمانی می‌توانند برخی نهادها را بهبود بخشند و سیاست‌های اجتماعی نیز می‌توانند ارتقاء دهنده شرایط باشند. علاوه بر این، وینهون معتقد است که در سطح خرد، شادمانی وابسته به توانایی‌های فردی مانند کارآمدی استقلال و مهارت‌های اجتماعی و تحصیلات می‌باشد.

از سوی دیگر، «جمیل صلیبا»^۳ شادمانی را خشنودی از دستاوردهای زندگی تعریف می‌کند و معتقد است که «عدالت اجتماعی» دارای سه بُعد است: «عدالت توزیعی»، «عدالت مراوده‌ای» و «عدالت رویه‌ای» و هر یک بر شادمانی و میزان خشنودی از دستاوردهای زندگی مؤثرند. به عقیده او «عدالت توزیعی»، توزیع عادلانه ثروت و منابع، فرصت‌های آموزشی و اجتماعی، پاداش‌ها و حقوق و مزایا بین افراد جامعه است که این رعایت انصاف هنگام توزیع منابع و پاداش‌های اجتماعی خود مستلزم تعریف مبنای معین و مشخص برای مرتبط ساختن صریح تلاش‌های افراد با پاداش‌های دریافتی آنان است.

«عدالت مراوده‌ای» رعایت انصاف در ارتباطها و مراوده‌های اجتماعی است که مستلزم تعریف الگوهای ارتباطی مناسب میان اعضای جامعه است. در حقیقت، کیفیت رفتار بین اشخاص در طول اجرای رویه‌ها در تعیین قضاوت‌های منصفانه، مهم و مؤثرند و توجیه‌ها و توضیح‌های ارائه شده در درک انصاف، احتمال این که رویه‌های تصمیم‌گیری منصفانه نگریسته شوند را افزایش می‌دهند.

«عدالت رویه‌ای» نیز وجود عدالت در رویه‌ها و فراگردهای اجتماعی است که مستلزم تعریف رویه‌ها و فراگردهای عادلانه است، به طوری که خط‌مشی‌ها و برنامه‌های معطوف به عدالت بدون استفاده از

^۱. Ruut Veenhoven

^۲. Quality of life

^۳. Jamil Saliba

رویه‌های غیرعادلانه اجرا شوند و درواقع، به فرآیندی اشاره دارد که در آن، تصمیم‌ها یا نتایج مورد تصویب واقع می‌شوند. به بیان دیگر، اعمال قواعد رویه‌ای و فرآیندهای مناسب آن است که می‌تواند عدالت را رقم زند که بر اصل برابری قوانین بر اساس جنس، نژاد، منزلت، مذهب و ... استوار است. به طوری که فرآیند رسیدگی به اتهام‌ها و حرکت تا حصول به نتایج باید عادلانه باشد و نباید نسبت به افراد، گروه‌ها، نژادها و مذاهب سوگیری وجود داشته باشد.

همان‌طور که پیداست، وینهوون شادمانی را در سطح کلان به کیفیت جامعه و عاملی هم‌چون عدالت وابسته می‌داند. از سویی دیگر، صلیبا نیز شادمانی را خشنودی از دستاوردهای زندگی تعریف کرده و در بحث از عدالت اجتماعی سه بُعد اساسی آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و به دست آوردن این دستاوردهای را منوط به تحقق عدالت اجتماعی دانسته که در نهایت بر شادمانی افراد مؤثرست. در این جا ضمن تلفیق این دو رویکرد، سعی گردیده تا فرضیه‌هایی بر اساس این دو نظریه ساخته و مورد آزمایش قرار دهیم که بدین منظور از تقسیم‌بندی صلیبا از عدالت اجتماعی استفاده شده تا به بررسی دقیق و عمیق تأثیر عدالت بر شادمانی چنان‌که وینهوون به ارتباط میان آن‌ها اشاره کرده، پرداخته شود.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی تحقیق عبارت است از:

- به نظر می‌رسد که «عدالت اجتماعی» بر «شادمانی اجتماعی» جوانان شهر تهران مؤثر است. فرضیه‌های جزئی تحقیق نیز عبارتند از:

۱. به نظر می‌رسد که «عدالت توزیعی» بر «شادمانی اجتماعی» جوانان شهر تهران مؤثر است.

۲. به نظر می‌رسد که «عدالت مراوده‌ای» بر «شادمانی اجتماعی» جوانان شهر تهران مؤثر است.

۳. به نظر می‌رسد که «عدالت رویه‌ای» بر «شادمانی اجتماعی» جوانان شهر تهران مؤثر است.

در پاسخ به این پرسش تحقیق که آیا در گروه‌های مختلف جنسیتی، قومی، تحصیلی، وضعیت تأهل و محل تولد، شادمانی اجتماعی تفاوت معناداری دارد یا خیر؟ پنج فرضیه جزئی شکل گرفته است که به شرح ذیل می‌باشند:

۱. به نظر می‌رسد که میانگین «شادمانی اجتماعی» بین دو گروه «زنان» و «مردان» تفاوت معناداری دارد.

۲. به نظر می‌رسد که میانگین «شادمانی اجتماعی» در بین «قومیت‌های مختلف» تفاوت معناداری دارد.

۳. به نظر می‌رسد که میانگین «شادمانی اجتماعی» در بین گروه‌ها با «وضعیت‌های مختلف تحصیلی» تفاوت معناداری دارد.

۴. به نظر می‌رسد که میانگین «شادمانی اجتماعی» در بین گروه‌ها با «وضعیت‌های مختلف تأهل» تفاوت معناداری دارد.
۵. به نظر می‌رسد که میانگین «شادمانی اجتماعی» بین دو گروه «متولدین تهران» و «متولدین شهرستان» که ساکن تهران هستند، تفاوت معناداری دارد.

روش‌شناسی

روش به کار رفته در این پژوهش، روش «پیمایش»^۱ است و ابزاری که برای جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها مورد استفاده قرار گرفته، «پرسشنامه» است که دارای ۶۲ سؤال می‌باشد.

جمعیت آماری و روش نمونه‌گیری

جمعیت آماری مورد مطالعه این تحقیق تمامی جوانان شهر تهران (۱۸ تا ۲۹ سال) است. حجم نمونه ۳۸۵ نفر است که بر اساس ۵ درصد خطا (با استفاده از فرمول کوکران) برآورد شده است. انتخاب نمونه‌ها نیز از طریق روش «نمونه‌گیری طبقه‌ای نامتناسب»^۲ صورت گرفته است. چرا که «نمونه‌گیری طبقه‌ای وقتی به کار می‌رود که جامعه آماری دارای «ساخت همگن و متجانس»^۳ نبوده و از «اجزاء گوناگون»^۴ تشکیل شده باشد که درچنین مواردی می‌بایست جامعه به طبقاتی تقسیم شود که هر یک از آن‌ها دارای ساخت متجانسی باشند و سپس از هر طبقه (به صورت یک جامعه آماری خاص) یک نمونه گرفت» (رفیع-پور، ۱۳۸۲: ۳۸۸)، و از آن جایی که تعداد نمونه در هر طبقه به اندازه نسبت آن طبقه در کل جامعه آماری نیست از نوع نامتناسب این طبقه‌بندی در این پژوهش استفاده شده است. در نمونه‌گیری حاضر پنج منطقه ۱، ۴، ۵، ۶ به ترتیب بعنوان نماینده مناطق شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز شهر تهران به عنوان طبقه در نظر گرفته شده است که سهم هر منطقه در نمونه، نامتناسب با سهم آن در جامعه آماری می‌باشد.

پرسشنامه و روایی و پایایی آن

همان‌طور که پیشتر نیز گفته شد، ابزار گردآوری داده‌ها «پرسشنامه» بوده است که این پرسشنامه علاوه بر قسمتی که برای سنجش ویژگی‌های فردی پاسخگو (سئوال‌های شناسنامه‌ای) در نظر گرفته شده از دو بخش اصلی تشکیل شده است:

الف) سئوال‌هایی برای سنجش شادمانی اجتماعی.

ب) سئوال‌هایی برای سنجش عدالت اجتماعی.

^۱. Survey

^۲. Proportional Stratified Sampling

^۳. Homogen

^۴. Heterogen

برای سنجش اعتبار (روایی)^۱ پرسشنامه از شیوه توافق داوران یا «اعتبار محتوایی»^۲ استفاده شده است، به طوری که تأمین اعتبار ابزار سنجش با تأیید متخصصان و صاحب‌نظران درباره کلیت و مطلوب بودن آن در جهت پاسخگویی به سؤال‌هایی تحقیق به دست آمده است.

به منظور سنجش اعتماد (پایایی)^۳ دو قسمت پرسشنامه که «شادمانی اجتماعی» و «عدالت اجتماعی» را می‌سنجد نیز از تکنیک هماهنگی درون‌گویی‌ها یا «آلفای کرونباخ»^۴ استفاده شده است و نتایج حاکی از آن است که میزان آلفای متغیر وابسته برابر با ۷۲٪ و میزان آلفای متغیر مستقل نیز برابر با ۷۸٪ می‌باشد که در علوم انسانی مقدار قابل قبولی است و در نتیجه می‌توان گفت که پرسشنامه از پایایی مطلوبی نیز برخوردار است.

در پرسشنامه پژوهش حاضر، سنجش متغیر وابسته «شادمانی اجتماعی» با دو بُعد شادمانی فردی (که برابر با «خوشبختی ذهنی»^۵ فرض شده است) و شادمانی جمعی صورت گرفته است که در بخش اول از قسمت عمده‌ای از سئوالات پرسشنامه استاندارد ۲۹ سئوالاتی آکسفورد^۶ که در سال ۱۹۸۹ توسط «آرجیل و لو»^۷ تهیه شده استفاده گردیده و لازم به ذکر است که از ۲۱ گویه آن استفاده شده و دربخش «شادمانی جمعی» نیز ۸ گویه دیگر با تکیه بر مفاهیم فرهنگ (باورها، ارزش‌ها، هنجارها و نمادها) و گرایش افراد نسبت به کل جامعه طرح گردیده تا به سنجش این بُعد از شادمانی جمعی پرداخته شود. درنهایت مجموعه این ۲۹ گویه برای سنجش شادمانی اجتماعی جوانان شهر تهران در این پژوهش بکار گرفته شده است. متغیر مستقل «عدالت اجتماعی» نیز در سه بُعد «عدالت توزیعی»، «عدالت رویه‌ای» و «عدالت مراوده-ای» و با ۲۳ گویه مورد سنجش قرار گرفته است.

تعریف مفاهیم و شاخص‌سازی

چند مفهوم اصلی این پژوهش را می‌توان به صورت زیر تعریف کرد:

عدالت اجتماعی: این مفهوم درمعنایی متفاوت با معنای آن در دوران باستان، در اوایل قرن ۱۹ مطرح شد. در واقع، به این خاطر «عدالت» امری اجتماعی است که با کیفرها و مجازات حقوقی سر و کار ندارد بلکه بیشتر به سعادت و رفاه اجتماعی می‌پردازد.

چنان که «بشیریه» توضیح می‌دهد^۸ تمایز چندان روشنی بین «عدالت» و «عدالت اجتماعی» نیست، چراکه از «دیدگاه فلسفه‌سیاسی، عدالت صفت نهادهای اجتماعی است نه صفت انسان و اعمال او. منظور

^۱. Validity

^۲. Content Validity

^۳. Reliability

^۴. Cronbach's Alpha

^۵. SWB (Subjective Well Being)

^۶. OHI (Oxford Happiness Inventory)

^۷. Argyle, M & Lu. L

از عادلانه بودن نهاد اجتماعی نیز این است که حقوق و مسئولیت‌ها، قدرت و اختیار، مزایا و فرصت‌های وابسته به خود را عادلانه توزیع کنند^۱ (بشیریه، ۱۳۷۹: ۱۱۵).

به گفته «آشوری» این مفهوم، اصلی است که "به موجب آن در همه امور اجتماعی باید با همه یکسان رفتار شود، مگر در آن‌جا که برای رفتار استثنایی در مورد برخی افراد و گروه‌ها دلایل کافی و خاص وجود داشته باشد" (آشوری، ۱۳۷۳: ۶۰).

صفت نزدیک عدالت، «تساوی» است در برابر شرایط از قبل تعیین شده و استحقاق در کسب آنچه به اراده فرد باز می‌گردد که ممکن است او را از دیگران برتر یا فروشناند. مناقشه‌ها در «عدالت اجتماعی» نیز همانند مناقشه‌ها در «عدالت» است، چنان‌که «میلر»^۲، عدالت اجتماعی را ذاتاً نسبی و جنجالی می‌داند.

عدالت توزیعی: "توزیع عادلانه در جامعه است که توزیع ثروت و منابع جامعه، فرصت‌های آموزشی و اجتماعی، پاداش‌ها و حقوق و مزایا بین افراد جامعه و رعایت انصاف هنگام توزیع منابع و پاداش‌های اجتماعی را در بر می‌گیرد که خود مستلزم تعریف مبنای معین و مشخص برای مرتبط ساختن صریح تلاش‌های افراد با پاداش‌های دریافتی آنان می‌باشد" (Kreitner & Kinicki, 2001: 24). به نقل از صحرائی، ۱۳۸۵: ۶۴.

در واقع، "عدالت توزیعی منعکس کننده انصاف ادراک شده از تصمیم‌های مربوط به نحوه تخصیص و توزیع منابع و پاداش‌هاست. بنابراین ادراک‌های فردی از این‌که نتایج منصفانه هستند یا غیرمنصفانه به مثابه ساز و کار عدالت توزیعی عمل می‌کنند" (Orlando, 2002: 9).

عدالت مراوده‌ای (مبادله‌ای): رعایت انصاف در ارتباط‌ها و مراوده‌های اجتماعی است که مستلزم تعریف الگوهای ارتباطی مناسب میان اعضای جامعه می‌باشد.

"بایس و ماگ"^۲، مفهوم «عدالت مراوده‌ای» را برای مطرح کردن کیفیت رفتار بین شخصی دریافتی از تصمیم‌گیرندگان (مسئولین) می‌دانند. به عقیده آن‌ها کیفیت رفتار بین اشخاص در طول اجرای رویه‌ها در تعیین قضاوت‌های منصفانه، مهم و مؤثرند و توجیه‌ها و توضیح‌های ارائه شده در درک انصاف، احتمال این‌که رویه‌های تصمیم‌گیری منصفانه نگریسته شوند را افزایش می‌دهند" (Krag & Lind, 2002: 173). به نقل از صحرائی، ۱۳۸۵: ۶۶.

عدالت رویه‌ای (صوری یا محتوایی): "وجود عدالت در رویه‌ها و فراگردهای اجتماعی است که مستلزم تعریف رویه‌ها و فراگردهای عادلانه است، بطوری که خطمشی‌ها و برنامه‌های معطوف به عدالت بدون استفاده از رویه‌های غیرعادلانه اجرا شوند" (همان: ۶۷).

^۱. David Miller

^۲. Bies & Moag

«گرینبرگ و بارون» معتقدند که «عدالت رویه‌ای» معطوف به رعایت انصاف در فراگردهایی که به وسیله آن‌ها تصمیم‌های سازمانی اتخاذ می‌شوند (Greenberg & Baron, 2000: 147). بحث «عدالت رویه‌ای بر اصل برابری قوانین بر اساس جنس، نژاد، منزلت، مذهب و ... استوار است. بنابراین فرآیند رسیدگی به اتهام‌ها و حرکت تا حصول به نتایج باید عادلانه باشد و نباید نسبت به افراد، گروه‌ها، نژادها و مذاهب سوگیری وجود داشته باشد. در واقع، قانون باید از اصولی یکسان پیروی نماید و محتوای قانون باید نسبت به نژادها، گروه‌ها، جنسیت‌ها، مذاهب و ... عادلانه باشد» (Heywood, 1994: 238).

شادمانی فردی (ذهنی): به این واقعیت اشاره دارد که مردم زندگی خود را چگونه ارزیابی می‌کنند که این ارزیابی می‌تواند بصورت شناختی یا عاطفی باشد. گفته می‌شود اگر فردی از زندگی خود رضایت داشته باشد و خوشی و شادمانی را تجربه کند، دارای شادمانی ذهنی بالایی است و بالعکس. «شادمانی فردی دارای سه مؤلفه اولیه است: رضایت از زندگی، عاطفه خوشایند یا مثبت و عاطفه ناخوشایند یا منفی. هر یک از این مؤلفه‌ها به مؤلفه‌های فرعی‌تر تقسیم می‌شوند، مثلاً رضایت شامل عشق، ازدواج و ... عاطفه مثبت شامل لذت، محبت و ... و عاطفه منفی هم شامل گناه، شرم و ... می‌شود» (Diener & Lucas, 2000: 273؛ به نقل از آزموده، ۱۳۸۲: ۶۳).

شادمانی اجتماعی: «شادمانی اجتماعی» مقوله‌ای است مستتر در ساختار یک جامعه که در واقع، معیاری است برای ارزیابی میزان رضایت مردم جامعه که حاصل قضاوت آن‌ها از زندگی است. وینهون، شادمانی را حالتی پایدار که حاصل قضاوت فرد از درجه یا میزان مطلوبیت کیفیت کل زندگی‌اش می‌داند و معتقد است که موقعیت اجتماعی بر آن تأثیرگذار است. وینهون در صحبت از این مفهوم در سطح کلان به کیفیت جامعه، یعنی عواملی چون سلامتی، آزادی و عدالت اجتماعی اشاره می‌کند و از این رو معتقد است که «سیاست‌های اجتماعی می‌توانند ارتقاء دهنده این شرایط باشند. در سطح میانی، نشاط را وابسته به کیفیت‌های نهادی، مانند استقلال در کار یا مراقبت‌های نهادی می‌داند و می‌گوید که اصلاح سازمانی می‌تواند برخی نهادها را بهبود بخشد و در سطح خرد نیز نشاط را وابسته به توانایی‌های شخصی مانند کارآمدی، استقلال و مهارت‌های اجتماعی، تحصیلات و درمان می‌داند» (Veenhoven, 2005: 61).

نکته اساسی در تعریف «شادمانی فردی و اجتماعی»، تأثیر متقابل این دو بر یکدیگر است. به نظر می‌رسد که کاستی در هر دو سر طیف منجر به ناامیدی و اختلال در شادمانی خواهد شد. اما سهم شادمانی اجتماعی به عنوان یک محرک شادی‌بخش و نشاط‌آفرین برای فرد بسیار مهم‌تر جلوه می‌کند. به عبارت دیگر، شادمانی فردی به گونه‌ای عمل می‌کند که مصداق بیرونی داشته باشد و این در حالی است که بدون وجود متغیرهای نشاط‌انگیز در محیط و موقعیت بیرونی به راحتی نمی‌توان به شادمانی طبیعی دست یافت.

در ادامه تعریف‌های عملی دو متغیر اصلی تحقیق در قالب جدول‌هایی به تفکیک مؤلفه‌ها و شاخص‌های هر یک آمده است.

جدول شماره (۱): متغیر مستقل مورد مطالعه و تعریف عملیاتی آن

متغیر	ابعاد / مؤلفه	شاخص‌ها / معرف
عدالت توزیعی		توزیع عادلانه منابع جامعه
		توزیع عادلانه پاداش‌ها
		توزیع عادلانه فرصت‌های شغلی
		توزیع عادلانه فرصت‌های آموزشی
عدالت اجتماعی		توزیع عادلانه فرصت‌های اجتماعی
		منصفانه بودن حقوق و مزایای دریافتی افراد
		توزیع عادلانه منابع قدرت
		صراحت و روشنی رفتار مسئولین
عدالت مراوده‌ای		صداقت با مردم
		حرمت به مردم
		تأمین امنیت مردم
		حمایت از مردم
عدالت رویه‌ای		امانت‌داری دولت
		نحوه برخورد با مردم
		باثبات بودن رویه‌ها
		دقیق و مستند بودن رویه‌ها
		اخلاقی بودن رویه‌ها
		امکان کنترل رویه‌ها
		عاری از تعصب و یک‌سوی‌گری بودن رویه‌ها
		تشریح علت اتخاذ رویه‌ها و تصمیم‌های مدیریتی

جدول شماره (۲): متغیر وابسته مورد مطالعه و تعریف عملیاتی آن

متغیر	ابعاد / مؤلفه	شاخص‌ها / معرف
شادمانی اجتماعی	شادمانی فردی	رضایت از زندگی
		عاطفه (خُلق) مثبت - شادمانی
شادمانی جمعی		عاطفه (خُلق) منفی - غم
		ویژگی‌های فرهنگی حاکم بر جامعه
		گرایش فرد نسبت به کل جامعه

یافته‌ها

- ویژگی‌ها و خصوصیات کلی نمونه مورد مطالعه: بنا بر نتایج به دست آمده، ۵۴/۵ درصد جنسیت پاسخگویان این پژوهش را زنان و بقیه را مردان تشکیل می‌دهند. ۵۶/۶ درصد پاسخگویان مجرد، ۳۸/۲ درصد متأهل، ۴/۹ درصد متارکه و ۰/۳ درصد هم‌سرشان فوت شده است. ۷۰/۴ درصد از پاسخگویان، متولد تهران و بقیه متولد شهرستان بوده‌اند. میانگین سن پاسخگویان به طور متوسط ۲۴/۶۰ سال بوده است. بیشتر جمعیت پاسخگویان، یعنی ۹۹/۲ درصد مسلمان هستند. پس از قومیت فارس که ۶۶ درصد از کل را داراست، بیشترین قومیت با ۲۵/۲ درصد مربوط به قومیت ترک بوده است و کمترین میزان نیز با ۳/۱ درصد مربوط به قومیت لر می‌باشد.

میزان تحصیلات ۲،۳ درصد از پاسخگویان زیردپلم، ۲۶،۸ درصد دپلم، ۱۷،۴ درصد فوق‌دپلم، ۳۷،۴ درصد لیسانس، ۱۴،۳ درصد فوق‌لیسانس و ۱،۸ درصد هم‌دکتری (پزشکی) می‌باشد. همان‌طور که پیداست، بیشتر پاسخگویان دارای مدرک لیسانس هستند که نمایانگر گسترش تحصیلات دانشگاهی میان جوانان شهر تهران می‌باشد.

۳،۴ درصد از پاسخگویان بدون شغل، ۱۶،۴ درصد خانه‌دار، ۲۳،۹ درصد دانشجو، ۱۹،۲ درصد کارمند، ۱۳،۸ درصد متخصص و ۲۳،۴ درصد هم‌دارای شغل آزاد می‌باشند. بر اساس داده‌های موجود، بیشتر پاسخگویان با تفاوتی بسیار اندک دانشجو و پس از آن دارای شغل آزاد می‌باشند.

- برآورد میزان عدالت اجتماعی و شادمانی اجتماعی و رابطه آن‌ها: نتایج توصیفی مربوط به متغیر وابسته تحقیق، «شادمانی اجتماعی» و ابعاد آن یعنی «شادمانی فردی» و «شادمانی جمعی» حاکی از آن است که بیشترین توزیع درصدی «شادمانی فردی» پاسخگویان، ۵۴،۳ درصد و در سطحی متوسط و بیشترین میزان توزیع «شادمانی جمعی» پاسخگویان نیز، ۵۳ درصد و در سطح متوسطی بوده است. در مجموع، بیشترین میزان «شادمانی اجتماعی» در این پژوهش ۵۳ درصد ارزیابی شده است که نشانگر میزان متوسط شادمانی اجتماعی میان جوانان شهر تهران است و این در حالی است که تنها ۱۵،۶ درصد از این جوانان دارای شادمانی اجتماعی در سطحی بالا هستند.

نتایج توصیفی مربوط به متغیر مستقل تحقیق، «عدالت اجتماعی» و ابعاد آن یعنی «عدالت توزیعی» و «عدالت رویه‌ای» و «عدالت مراوده‌ای» نیز حاکی از آن است که بیشترین توزیع درصدی «عدالت توزیعی» ۴۶،۵ درصد است که در حد متوسطی برآورد شده است. همچنین، بیشترین میزان توزیع «عدالت رویه‌ای» نیز ۵،۵۲ درصد است. از سویی دیگر نیز، بیشترین توزیع درصدی «عدالت مراوده‌ای» نیز ۶۱ درصد و در حد متوسطی برآورد شده است.

در مجموع، بیشترین میزان «عدالت اجتماعی» برآورد شده در این پژوهش ۴۹،۱ درصد است که نشانگر میزان متوسط عدالت اجتماعی می‌باشد که بیشتر پاسخگویان، میزان «عدالت اجتماعی» را در سطح متوسطی ارزیابی کرده‌اند.

براساس نتایج جدول زیر که از نتیجه آزمون‌های همبستگی پیرسون استخراج گردیده و جهت اختصار از حالت ماتریس خارج شده و به شکل زیر در آمده، میان متغیر مستقل «عدالت اجتماعی» و متغیر وابسته تحقیق «شادمانی اجتماعی»، رابطه‌ای معنادار و مثبت وجود دارد که گویای جهت مستقیم و شدت قوی رابطه بین این دو متغیر با یکدیگر می‌باشد.

جدول شماره (۳): ضرایب همبستگی پیرسون میان شادمانی اجتماعی و عدالت اجتماعی و ابعاد آن‌ها

شادمانی اجتماعی	شادمانی جمعی	شادمانی فردی		
۸۱۰	۷۸۸	۸۱۷	R	عدالت
.۰۰۰	.۰۰۰	.۰۰۰	Sig.(2-tailed)	توزیعی
۳۸۵	۳۸۵	۳۸۵	N	
.۷۱۶	.۷۲۰	.۷۱۴	R	عدالت
.۰۰۰	.۰۰۰	.۰۰۰	Sig.(2-tailed)	مراوده‌ای
۳۸۵	۳۸۵	۳۸۵	N	
.۶۴۹	.۶۱۲	.۶۶۱	R	عدالت
.۰۰۰	.۰۰۰	.۰۰۰	Sig.(2-tailed)	رویه‌ای
۳۸۵	۳۸۵	۳۸۵	N	
.۸۳۵	.۸۰۷	.۸۴۳	R	عدالت
.۰۰۰	.۰۰۰	.۰۰۰	Sig.(2-tailed)	اجتماعی
۳۸۵	۳۸۵	۳۸۵	N	

- رابطه متغیرهای زمینه‌ای با شادمانی اجتماعی: یافته‌های استنباطی مربوط به دیگرمتغیرهای تحقیق با متغیر وابسته «شادمانی اجتماعی» به شرح ذیل می‌باشد.
در پاسخ به این سؤال که: «آیا شادمانی اجتماعی در گروه‌های مختلف جنسیتی، قومی، تحصیلی، وضعیت تأهل و محل تولد تفاوت معناداری وجود دارد؟» پنج فرضیه شکل گرفته است که در ادامه آمده است:

فرضیه اول: میانگین «شادمانی اجتماعی» بین دو گروه «زنان» و «مردان» تفاوت معناداری دارد.
در داوری تجربی این فرضیه با استفاده از آزمون T دو گروه مستقل این نتیجه بدست آمد که «شادمانی اجتماعی» در دو گروه «زنان» و «مردان» تفاوت معناداری دارد. به گونه‌ای که شادمانی اجتماعی در «مردان» بیش از «زنان» است که در نتیجه فرضیه پژوهشگر تایید گردید.
فرضیه دوم: میانگین «شادمانی اجتماعی» در بین «قومیت‌های مختلف» تفاوت معناداری دارد.

در داوری تجربی این فرضیه با استفاده از آزمون F تحلیل واریانس یک‌طرفه این نتیجه به دست آمد که «شادمانی اجتماعی» در «قومیت‌های مختلف» تفاوت معناداری دارد. به گونه‌ای که شادمانی اجتماعی در بین قومیت «ترک» و «لُر» بیش از سایر قومیت‌هاست. بنابراین فرضیه پژوهشگر تایید گردید. فرضیه سوم: میانگین «شادمانی اجتماعی» در بین گروه‌ها با «وضعیت‌های مختلف تحصیلی» تفاوت معناداری دارد.

در داوری تجربی این فرضیه با استفاده از آزمون F تحلیل واریانس یک‌طرفه این نتیجه به دست آمد که «شادمانی اجتماعی» در «گروه‌های تحصیلی» مختلف تفاوت معناداری دارد. به گونه‌ای که شادمانی اجتماعی در گروه‌های «زیردیپلم» و «فوق دیپلم» کمتر از گروه‌های دیگر است. بدین ترتیب فرضیه پژوهشگر تایید گردید.

فرضیه چهارم: میانگین «شادمانی اجتماعی» در بین گروه‌ها با وضعیت‌های مختلف تأهل تفاوت معناداری دارد.

در داوری تجربی این فرضیه با استفاده از آزمون F تحلیل واریانس یک‌طرفه این نتیجه به دست آمد که «شادمانی اجتماعی» در گروه‌های مختلف تأهل تفاوت معناداری دارد. به گونه‌ای که شادمانی اجتماعی به ترتیب در گروه «متأهل»، «متارکه» و «مجرد» بسیار بیش از گروه تشکیل شده از افرادی است که همسرشان فوت شده است. بدین ترتیب این فرضیه تایید گردید.

فرضیه پنجم: میانگین «شادمانی اجتماعی» بین دو گروه «متولدین تهران» و «متولدین شهرستان» که ساکن تهران هستند، تفاوت معناداری دارد.

در داوری تجربی این فرضیه با استفاده از آزمون T دو گروه مستقل این نتیجه به دست آمد که «شادمانی اجتماعی» در دو گروه «متولدین تهران» و «متولدین شهرستان» تفاوت معناداری دارد. به گونه‌ای که شادمانی اجتماعی در «متولدین شهرستان» بیش از «متولدین تهران» است. بنابراین فرضیه پژوهشگر تایید گردید.

تبیین چندمتغیری

برای تبیین روابط چندمتغیری بین متغیرهای تحقیق، با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده و مقیاس اندازه‌گیری این داده‌ها از مدل تحلیلی رگرسیونی چندگانه بهره گرفته‌ایم. از آن جایی که متغیر وابسته تحقیق (شادمانی اجتماعی) در قالب سه متغیر «عدالت رویه‌ای»، «عدالت توزیعی» و «عدالت مرادده‌ای» مورد سنجش قرار گرفته است. در نتیجه به بررسی نتایج حاصل از سه معادله رگرسیونی تنظیم شده می‌پردازیم.

- روابط چندمتغیری متغیرهای مستقل (عدالت توزیعی، عدالت رویه‌ای و عدالت مرادده‌ای) با متغیر «شادمانی اجتماعی»

الف) در قالب جدول زیر نتایج معادله رگرسیونی مربوط به متغیر «عدالت اجتماعی» و متغیر «شادمانی اجتماعی» یا همان فرضیه اصلی تحقیق ارائه شده است.

نتایج معادله رگرسیونی با توجه به نتایج آزمون F حاکی از آن است که در فاصله اطمینان ۹۹ درصد معادله رگرسیون، معادله معناداری است. به عبارت دیگر، خط رگرسیون بیش از واریانس پسماند توانایی تبیین واریانس متغیر وابسته را دارد که با توجه به رابطه همبستگی بین دو متغیر «عدالت اجتماعی» و «شادمانی اجتماعی» برای بررسی رابطه علی بین این دو متغیر از رگرسیون خطی به روش Enter استفاده گردید.

جدول شماره (۴): نتایج معادله رگرسیون

R	ضریب تعیین (R^2)	ضریب تعدیل شده
۰.۸۳۵	۰.۶۹۷	۰.۶۹۶

همان‌طور که پیداست R^2 (مقدار ضریب تعیین) به دست آمده برابر شده است با $R^2 = ۰.۶۹۷$ به این معنی که متغیر مستقل «عدالت اجتماعی» به میزان ۰.۶۹ توانایی تبیین متغیر وابسته را دارد و در حوزه علوم انسانی این میزان برای R^2 قوی است. به عبارت دیگر، حدود ۳۰ درصد تبیین متغیر وابسته توسط متغیرهای دیگر صورت می‌گیرد. معادله خط آن نیز برابر است با:

$$y = -2.716 + 1.120(x)$$

که با توجه به این معادله، مقدار ثابت با عرض از مبدأ برابر است با $a = -2.716$ و ضریب تاثیر متغیر «عدالت اجتماعی» برابر است با ۱.۱۲۰. به عبارت دیگر، در ازای یک انحراف معیار تغییر در متغیر مستقل به میزان ۱/۱۲۰ متغیر وابسته به اندازه یک واحد افزایش می‌یابد.

ب) در قالب جدول زیر، نتایج معادله رگرسیونی مربوط به متغیر «عدالت توزیعی» و متغیر «شادمانی اجتماعی» ارائه شده است.

نتایج معادله رگرسیونی با توجه به نتایج آزمون F حاکی از آن است که در فاصله اطمینان ۹۹ درصد معادله رگرسیون، معادله معناداری است. به عبارت دیگر، خط رگرسیون بیش از واریانس پسماند توانایی تبیین واریانس متغیر وابسته را دارد که با توجه به رابطه همبستگی بین دو متغیر «عدالت توزیعی» و «شادمانی اجتماعی» برای بررسی رابطه علی بین این دو متغیر از رگرسیون خطی به روش Enter استفاده گردید.

جدول شماره (۵): مدل رگرسیون پیش‌بینی شده

R	ضریب تعیین (R^2)	ضریب تعدیل شده
۰.۸۱۰	۰.۶۵۶	۰.۶۵۶

همان‌طور که پیداست R^2 (مقدار ضریب تعیین) به دست آمده برابر شده است با $R^2=۰.۶۵۶$ به این معنی که متغیر مستقل «عدالت توزیعی» به میزان ۰.۶۵ توانایی تبیین متغیر وابسته را دارد و در حوزه علوم انسانی این میزان برای R^2 قوی است. به عبارت دیگر، حدود ۳۵ درصد تبیین متغیر وابسته توسط متغیرهای دیگر صورت می‌گیرد. معادله خط آن نیز برابر است با:

$$y = 10.657 + 2.845 (x_1)$$

که با توجه به این معادله، مقدار ثابت با عرض از مبدأ برابر است با $a=۱۰/۶۵۷$ و ضریب تأثیر متغیر «عدالت توزیعی» برابر است با $۲/۸۴۵$. به عبارت دیگر، در ازای یک انحراف معیار تغییر در متغیر مستقل به میزان $۲/۸۴۵$ متغیر وابسته به اندازه یک واحد افزایش می‌یابد.

ج) در قالب جدول زیر، نتایج معادله رگرسیونی مربوط به متغیر «عدالت مراوده‌ای» و متغیر «شادمانی اجتماعی» ارائه شده است.

نتایج معادله رگرسیونی با توجه به نتایج آزمون F حاکی از آن است که در فاصله اطمینان ۹۹ درصد معادله رگرسیون، معادله معناداری است. به عبارت دیگر، خط رگرسیون بیش از واریانس پسماند توانایی تبیین واریانس متغیر وابسته را دارد که با توجه به رابطه همبستگی بین دو متغیر «عدالت مراوده‌ای» و «شادمانی اجتماعی» برای بررسی رابطه علی بین این دو متغیر از رگرسیون خطی به روش Enter استفاده گردید.

جدول شماره (۶): مدل رگرسیون پیش‌بینی شده		
R	ضریب تعیین (R^2)	ضریب تعدیل شده
۰.۷۱۶	۰.۵۱۳	۰.۵۱۲

همان‌طور که پیداست R^2 (مقدار ضریب تعیین) بدست آمده برابر شده است با $R^2=۰.۵۱۳$ به این معنی که متغیر مستقل «عدالت مراوده‌ای» به میزان ۰.۵۱ توانایی تبیین متغیر وابسته را دارد و در حوزه علوم انسانی این میزان برای R^2 قوی است. به عبارت دیگر، حدود ۴۹ درصد تبیین متغیر وابسته توسط متغیرهای دیگر صورت می‌گیرد. معادله خط آن نیز برابر است با:

$$y = -2.555 + 3.809 (x_2)$$

که با توجه به این معادله، مقدار ثابت با عرض از مبدأ برابر است با $a=۲/۵۵۵$ و ضریب تأثیر متغیر «عدالت توزیعی» برابر است با $۳/۸۰۹$. به عبارت دیگر، در ازای یک انحراف معیار تغییر در متغیر مستقل به میزان $۳/۸۰۹$ متغیر وابسته به اندازه یک واحد افزایش می‌یابد.

د) در قالب جدول زیر، نتایج معادله رگرسیونی مربوط به متغیر «عدالت رویه‌ای» و متغیر «شادمانی اجتماعی» ارائه شده است.

نتایج معادله رگرسیونی با توجه به نتایج آزمون F حاکی از آن است که در فاصله اطمینان ۹۹ درصد معادله رگرسیون، معادله معناداری است. به عبارت دیگر، خط رگرسیون بیش از واریانس پسماند توانایی

تبیین واریانس متغیر وابسته را دارد که با توجه به رابطه همبستگی بین دو متغیر «عدالت رویه‌ای» و «شادمانی اجتماعی» برای بررسی رابطه علی بین این دو متغیر از رگرسیون خطی به روش Enter استفاده گردید.

جدول شماره (۷): مدل رگرسیون پیش بینی شده

R	ضریب تعیین (R^2)	ضریب تعدیل شده
.۶۴۹	۴۲۱،	.۴۲۰

همان‌طور که پیداست R^2 (مقدار ضریب تعیین) به دست آمده برابر شده است با $R^2 = .۴۲۱$ به این معنی که متغیر مستقل «عدالت رویه‌ای» به میزان ۰.۴۲ توانایی تبیین متغیر وابسته را دارد و در حوزه علوم انسانی این میزان برای R^2 قوی است. بعبارت دیگر، حدود ۵۸ درصد تبیین متغیر وابسته توسط متغیرهای دیگر صورت می‌گیرد. معادله خط آن نیز برابر است با:

$$y = 33.239 + 1.641(x_3)$$

که با توجه به این معادله، مقدار ثابت با عرض از مبدأ برابر است با $a = ۳۳/۲۳۹$ و ضریب تأثیر متغیر «عدالت رویه‌ای» برابر است با $۱/۶۴۱$. به عبارت دیگر، در ازای یک انحراف معیار تغییر در متغیر مستقل به میزان $۱/۶۴۱$ متغیر وابسته به اندازه یک واحد افزایش می‌یابد.

نتیجه‌گیری

به طور کلی، نتایج این پژوهش حاکی از سطح متوسط «عدالت اجتماعی» و همچنین سطح متوسط «شادمانی اجتماعی» میان جوانان شهر تهران می‌باشد که همسو با نتایج «نقشه جهانی شادمانی» دانشگاه اراسموس هلند است که بر اساس آن، ایران رتبه ۹۶ را در میان ۱۷۷ کشور دنیا به لحاظ میزان شادمانی داراست و همچنین تاحدودی منطبق با نتایج «موج چهارم پیمایش ارزش‌های انگلهارت» در مورد شادمانی است که جایگاه ایران در بین ۶۹ کشور به لحاظ سطح شادمانی شصت و یکم برآورد کرده که رده نازلی است.

با تکیه بر روش‌های آماری به کار رفته در این تحقیق، می‌توان این چنین استدلال کرد که رابطه بین دو متغیر «شادمانی اجتماعی» و «عدالت اجتماعی» رابطه‌ای معنادار و مثبت است که این امر گویای جهت مستقیم و شدت قوی رابطه بین این دو متغیر می‌باشد و در نتیجه همین واقعیت، مادامی که میزان عدالت اجتماعی در سطحی متوسط ارزیابی می‌شود، میزان شادمانی اجتماعی را نیز باید در سطح متوسطی متصور نمود.

در واقع، «عدالت اجتماعی» به عنوان عاملی تأثیرگذار بر این میزان نقش مهمی را ایفاء می‌کند که در این میان آن چنان که از نتایج آماری پیداست، سهم «عدالت توزیعی» بر این مقدار بیش از سایر مؤلفه‌های

عدالت اجتماعی یعنی «عدالت رویه‌ای» و «عدالت مراوده‌ای» برآورد شده است. به عبارت دیگر، توزیع عادلانه ثروت و منابع جامعه، فرصت‌های آموزشی و اجتماعی، پاداش‌ها و حقوق و مزایا بین افراد جامعه که مستلزم تعریف مبنای معین و مشخص برای مرتبط ساختن صریح تلاش‌های افراد با پاداش‌های دریافتی آنان است، بیش از دیگر ابعاد بر میزان شادمانی اجتماعی جوانان شهر تهران اثرگذار است. به نظر می‌رسد، بُعد «عدالت رویه‌ای» که همان وجود عدالت در رویه‌ها و فراگردهای اجتماعی است و مستلزم تعریف رویه‌ها و فراگردهای عادلانه است و به طور مشخص بر اصل برابری قوانین بر اساس جنسیت، نژاد، منزلت، مذهب و ... استوار است، سهم بیشتری را در بررسی‌های عدالت در کشورهای پیشرفته به خود اختصاص داده است. شاید تفاوت رشد اقتصادی کشورهای پیشرفته و کشورهای در حال توسعه عاملی مؤثر بر این امر باشد که در نتیجه این امر شاید بتوان سلسله مراتبی را میان انواع عدالت بسان یک هرم فرض نمود که عدالت توزیعی در جوامع توسعه نیافته و در حال توسعه در اولین طبقه این هرم و به عنوان اولین نیاز مورد توجه قرار دارد.

منابع

- آزموده، پ. (۱۳۸۲). **بررسی رابطه جهت‌گیری مذهبی با سرسختی و شادکامی دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی**. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی.
- آشوری، د. (۱۳۷۳). **دانش‌نامه سیاسی**. تهران: نشر مروارید.
- بشیریه، ح. (۱۳۷۹). **تاریخ اندیشه‌های سیاسی در قرن ۲۰**. تهران: نشر نی.
- رفیع‌پور، ف. (۱۳۸۲). **تکنیک‌های خاص تحقیق در علوم اجتماعی**. تهران: شرکت سهامی انتشار.
- صحرایی، ش. (۱۳۸۵). **بررسی تأثیر دولت الکترونیک بر عدالت اجتماعی**. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته فناوری اطلاعات دانشگاه تربیت مدرس.
- مسعودی، م. ر. (۱۳۸۷). **جایگاه و ضرورت شادی و نشاط میان جوانان و گریز از ناامیدی و یأس**. (تاریخ مراجعه به سایت: اردیبهشت ۱۳۸۸) www.socialnice.com/modules.php?name=news&file=article&sid=100
- موسوی، م. (۱۳۸۷). بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر شادمانی در سطوح خرد و کلان. **مجله جامعه‌شناسی ایران**. دوره نهم، شماره ۱ و ۲، بهار و تابستان ۱۳۸۷. ناشر: انجمن جامعه‌شناسی ایران.
- نیلی، ه. (۱۳۸۹). نقشه جهانی شادی. **ماهنامه سپیده دانایی**. سال سوم، شماره ۳۳، بهار ۱۳۸۹.
- Diener, ED. & Lucas, Richard. (2000). Explaining Differences in Levels of Happiness: Relative Standards, Need Fulfillment, Culture & Evaluation Theory. **Journal of Happiness Studies**. No.1:41-78.
- Greenberg, Jerald & Baron, Robert. (2007). **Behavior in Organizations: Understanding and Managing the Human Side of Work**. Prentice Hall.
- Heywood, A. (1994). **Political Ideas & Concepts: An introduction**. London: MacMillan Publishers.
- Krag, Laura. & Lind, Allan. (2002). The Justice of others Experiences in Organizational Justice Judgements. **Social Reports and the Integration of others' Issue**. Vol.89, No.1.
- Kreitner, Robert & Kinicki, Angelo. (2001). **Organizational Behavior**. Boston: Irwin McGraw-Hill.
- Orlando, Richard. (2002). Procedural Voice and Distributive Justice, **Journal of Business Research Issue**. Vol, 55, No. 9.
- Veenhoven, Ruut. (2005). Apparent Quality-of-Life in Nations: How Long Happy People Live. **Social Indicators Research**. No.71:61-68.